RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BOSHQARUV XIZMATLARINI YANADA RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI, TENDENSIYALARI VA YO‘LLARI

Kudaybergenov Azamat Shamuratovich
iqtisodiyot kafedrasi professori, Qoraqalpoq davlat universiteti
https://doi.org/10.5281/zenodo.14842571

Annotatsiya. *Ushbu maqolada boshqaruv xizmatlarini yanada rivojlantirish xususiyatlari, tendensiyalari va yo‘llari, raqamli iqtisodiyotning hozirgi holati va global tendensiyalari tahlil qilindi va O‘zbekistonda uni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari taklif etildi. Shuningdek, maqolada innovatsion ekotizim xizmatlarini boshqarish bo‘yicha innovatsion infratuzilma obyektlariga nisbatan tadqiqotlar ko‘rib chiqildi. Belgilangan maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar hal etildi: boshqaruvga xizmat sifatida tavsif berish, uning an’anaviy menejmentdan farqlarini aniqlash va asosiy tamoyillarni belgilash; iqtisodiyotni transformatsiya qilish drayverlari bo‘lgan raqamli texnologiyalarni tahlil qilish; boshqaruv xizmati va raqamli servislar tushunchalarini bir-biriga bog‘lash, iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida ularning simbiozining afzalliklarini aniqlash. Shu asosda raqamli texnologiyalarning imkoniyatlari va afzalliklari o‘rganilib, innovatsion ekotizimning raqamli boshqaruv xizmati xususiyatlari aniqlandi.*

Kalit so‘zlar: *boshqaruv xizmatlari, servis, raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, innovatsion ekotizim, menejment, intellektual xizmat.*

Kirish. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi nafaqat iqtisodiyotda, balki jamiyatning o‘zida ham tub o‘zgarishlarga olib kelmoqda. Masalan, axborot xarajatlarining qisqarishi tufayli raqamli texnologiyalar davlat, kompaniyalar va jismoniy shaxslar uchun iqtisodiy va ijtimoiy tranzaksiyalar qiymatini sezilarli darajada pasaytiradi, tranzaksiya xarajatlari deyarli nolga aylanadigan innovatsiyalarga yordam beradi, shuningdek, samaradorlikni keskin oshiradi: mavjud faoliyat va xizmatlar arzonlashadi, tezroq yoki qulayroq bo‘ladi. Jumladan, raqamli texnologiyalar integratsiyaga yordam beradi: odamlar ilgari mavjud bo‘lmagan xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishadi [15]. Shu bilan birga, iste’molchilar, ishlab chiqaruvchilar va vositachilar o‘rtasida axborot mahsulotlarini oldi-sotdi va ayirboshlash sohasida shakllanayotgan ijtimoiy, huquqiy va iqtisodiy munosabatlar puli sifatida tavsiflanadigan axborot bozori shakllantirilmoqda. Ushbu yondashuv bir qator mamlakatlar iqtisodiyotida axborot sanoatining ustunligini kuchaytiradi, ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohasi tobora ilm-fanni talab qiladigan va innovatsion [16] bo‘lib bormoqda. Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish sharoitlari muqarrar ravishda jamiyat hayotining barcha sohalarini o‘zgartirishga olib kelmoqda. Birinchidan, yangi axborot va raqamli texnologiyalarning paydo bo‘lishi tufayli aholining ijtimoiy-maishiy xizmatlardan foydalanishi soddalashtirilmoqda, ikkinchidan, mamlakat rahbariyati va hududlar o‘rtasida tezkor tahlil va axborot almashish imkoniyatlari paydo bo‘lmoqda, uchinchidan, raqobat kuchaymoqda, innovatsiyalarga investitsiyalarni rag‘batlantirish ko‘paymoqda va hokazo. Shu tariqa ishlab chiqarishning raqamli turi va ularni iste’mol qilishning raqamli usuli shakllantirilishini ko‘rishimiz mumkin. Zamonamizning yangi tahdidlari iqtisodiy, ijtimoiy, ekologik tusdagi muammolarni hal etishning yangi usullarini ishlab chiqishni talab

qilgani bois menejment ham chetda qolmaydi. Bugungi kunda u xizmatga aylanmoqda, ammo xizmat oddiy emas, balki intellektual va raqamli xizmatga aylanmoqda. “Ijodkorlik foydasiga standartlashtirishdan, individuallashtirilgan tovar foydasiga ommaviy tovardan, jarayonlarni xilma-xilligi foydasiga unifikatsiyalashdan voz kechish shartlarida xodimlarning vakolatlariga yanada yuqori talablar qo‘yiladi va ularning bilimlari mehnat vositasi sifatida namoyon bo‘ladi” [3]. Intellektual faoliyat, noyob kompetensiyalar, axborot va kommunikatsiyalar raqobatbardoshlik va iqtisodiyotni rivojlantirishning asosiy omillariga aylanmoqda. Shuning uchun, “agar mehnat yanada ijodiy bo‘lsa, mehnat qurollari va vositalari yanada xilma - xil, ya’ni intellektual bo‘lishi kerak” [3].

Mavzu bo‘yicha adabiyotlar sharhi

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, boshqaruv o‘zining an’anaviy tushunchasida hech kimga ta’sir sifatida raqamli iqtisodiyot talab qiladigan vazifalarni hal etishga qodir emas. Masalan, innovatsion soha ijodiy shaxslar, g‘oyalar generatorlari, innovatsion ekotizimlar (IES) va noierarxik va noan’anaviy tuzilmalarga ega bo‘lgan infratuzilmalardan iborat bo‘lib, ularga alohida yurish, “yumshoq” ta’sir, ularning faoliyatini muvofiqlashtirish va hokazo zarur. Masalan, V.V.Yermolenkoning ta’kidlashicha, “bir guruh shaxslarning intellektual inson kapitaliga oid bilimlarini jamlash boshqaruv mazmunini tubdan o‘zgartiradi. Boshqaruv faqat servis faoliyati sifatida intellektual inson kapitalini tashuvchilar tomonidan talab qilinadi”[4]. Shu asosda U. Eshbining: “Agar boshqaruv obyektidan xilma-xil xulq-atvor talab qilinsa, uni boshqarish yanada xilma-xil bo‘lishi kerak”, degan so‘zlarini eslash o‘rinlidir [3,4]. Alohida turdagi IES tizimlarining qiyofasi o‘zgarib, ular boshqa tashkiliy platformalarga (tarmoqni ochish, ochiq innovatsiyalar, g‘oyalar oqimining erkin harakati, vaqtinchalik ijodiy guruhlar, innovatsion loyihalar) o‘tmoqda - bularning barchasi innovatsion ekotizimlarning yangi xususiyatlarini keltirib chiqaradi. Shu bois biz zamonaviy trendlar - raqamli boshqaruv intellektual xizmatini hisobga olgan holda yangi sifatli menejmentga o‘tish zarurligi haqida gapiramiz.

V.I. Muxopad va L.N. Ustinova haqli ravishda ta’kidlaydilar: “Raqamli texnologiyalar bilimlarni boshqarishning muhim tarkibiy qismidir, ularni qo‘llash ilmiy-tadqiqot faoliyatining butun tizimini boshqarishga umumsistemaviy yondashuvning bir qismi bo‘lishi muhimdir” [10].

A.R. Mannapov “yangiliklarni uzluksiz yaratish, ularni joriy etish, bozorga chiqarish va keng targ‘ib qilish uchun tizimli tashkil etilgan innovatsion faoliyatni tashkil etish zarurligini ta’kidlaydi, bu esa professional yo‘lga qo‘yilgan innovatsion menejment mavjudligini nazarda tutadi” [9].

I.L. Avdeeva, T.A. Golovina va L.V. Paraxina kabi mualliflarning fikricha, “davlatlar, biznes va fuqarolik jamiyati uchun kelgusi xavf-xatarlar va muammolarga tezkor javob berish va modellashtirish imkonini beruvchi texnologiyalar va ma’lumotlarni boshqarishning yangi modellari raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatning asosiy omiliga aylanmoqda” [1].

N.Y. Kaufmanning ta’kidlashicha, “raqamli iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida bilimlarni samarali boshqarish zarur bo‘lib, bu inson shaxsining bilim tashuvchisi va generatori sifatidagi ijodiy salohiyatini yuksak darajada rivojlantirish bilan tavsiflanadi” [6].

Shunday qilib, iqtisodiyotni innovatsion sohada raqobatbardosh pozitsiyada ushlab turish va zamonaviy tendensiyalarga amal qilish maqsadida boshqaruv moslashuvchan, yakuniy natijaga qaratilgan, aniq ishlab chiquvchiga qaratilishi va zamonaviy raqamli texnologiyalar yutuqlaridan foydalangan holda yumshoq va nozik shaklda uning talablarini qondirishi kerak.

Tadqiqotlar metodologiyasi. Empirik tadqiqotlar, tizimli va qiyosiy tahlil, statistik guruhlash va ekspert baholash usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar

Shu asosda ushbu moddaning maqsadi boshqaruv va raqamli texnologiyalarning integratsiyasini hisobga olgan holda iqtisodiyotni raqamlashtirish doirasida innovatsion infratuzilma uchun innovatsion ekotizim xizmatlari sifatida boshqaruvni tahlil qilish hisoblanadi.

Belgilangan maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal etish zarur:

-boshqaruvni xizmat sifatida tavsiflash, uning an'anaviy menejmentdan farqlarini aniqlash va asosiy prinsiplarni belgilash;

-iqtisodiyotni transformatsiya qilish drayverlari bo'lgan raqamli texnologiyalarni tahlil qilish;

-boshqaruv xizmati va raqamli servislar tushunchalarini muvofiqlashtirish, iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida ularning simbiozining afzalliklarini aniqlash.

Innovatsion ekotizim innovatsiyalar bozorida talab yuqori bo'lgan "intellektual faoliyat natijalarini innovatsion tovarga (yoki) xizmatlarga aylantirishni ta'minlash uchun shart-sharoitlar yaratadi". Qoidaga ko'ra, uning infratuzilmasi tarkibiga 30 ga yaqin turdagi obyektlar kiradi, ularning faoliyati g'oyalar yaratishga, yangiliklarni o'zlashtirishga, innovatsiyalar marketingiga, tijoratlashtirishga va shu kabilarga yo'naltirilgan. "Xolistik yondashuvda innovatsion ekotizim infratuzilmasi quyidagi asosiy xususiyatlarga xos bo'lgan tuzilmaviy tizimdan iborat: sifat omillari miqdoriy omillardan ustunlik qiladi, qabul qilinayotgan qarorlarning muqobillarini baholash mezonlari, qoida tariqasida, subyektiv xususiyatga ega (innovatsiyalar bozori tomonidan ham, innovatsion tizimning o'zida ham)" [5]. Biroq bunday tizimni qanday boshqarish masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda? Tizim noierarxik va noan'anaviy bo'lsa, menejmentning qanday usullarini qo'llash kerak? Ma'lumki, boshqaruv o'zining an'anaviy ko'rinishida obyektga yo'naltirilishi, maqsadli o'rnatilishi va xodimlarga ta'sir ko'rsatish shakli (bevosita yoki bilvosita) bilan tavsiflanadi. Bunda hokimiyat, intizom, tartibga solish, mas'uliyat, qandaydir qoidalarni shakllantirish, bajarish muddatlarini belgilash va shu kabilar. Biroq, ushbu turdagi menejmentni innovatsion ekotizimga qo'llash mumkin emas, birinchidan, unda aniq tuzilma yo'qligi sababli, ikkinchidan, infratuzilmaning xilma-xilligi boshqaruvning aniq mezonlarini shakllantirish imkonini bermayapti, uchinchidan, ijod erkinligi boshqaruv obyektining keyingi harakatlarini, to'rtinchidan, tizimning jadalligi va beqarorligini oldindan bilish imkonini bermaydi. Ko'rsatib o'tilgan xususiyatlarni inobatga olgan holda, innovatsion ekotizim infratuzilmasini boshqarish ma'muriy ta'sirlarsiz, "yumshoq" bo'lishi kerakligini ta'kidlash lozim. Bu yerda biz boshqaruvni xizmatga aylantirish haqida gaplashmoqdamiz, chunki iqtisodiyotni rivojlantirishning hozirgi bosqichida "servitizatsiya" jarayonlari tobora ommalashib bormoqda va ko'plab iqtisodiy munosabatlarni, shu jumladan innovatsion munosabatlarni tartibga solishning samarali usuli hisoblanadi"[11].

Demak, xizmat deganda "... har qanday asosiy xizmatni iste'molchi uchun alohida jozibadorlik beradigan shakllar, turlar va tashkilotlar bo'yicha tarqatilgan qo'shimcha xizmatlarni kuzatib borish tizimi"[7]. Ta'kidlash joizki, sifatli xizmat ko'rsatish sherikning hal etilayotgan muammolariga o'z vaqtida va katta e'tibor bilan ko'rsatilishi kerak. Innovatsion ekotizim sharoitida ijodiy, ilmiy va intellektual faoliyat davomida nomoddiy aktivlar ishlab chiqaradigan nodavlat kapital mijoz sifatida namoyon bo'ladi. Boshqaruv obyekti ko'p jihatdan "doimiy", "nomuvofiq" bo'lganligi sababli, boshqaruvning o'zi ham to'g'ridan-to'g'ri, qat'iy va ma'muriy

bo‘lishi mumkin emas. Shuning uchun an’anaviy menejmentdan farqli o‘laroq, xizmatning asosi tezkorlik, ommaboplik, do‘stona munosabat, bilim va professionallik hisoblanadi. O‘z navbatida, boshqaruv xizmati sifatli boshqaruv xizmati ko‘rsatish va ijodiy shaxslarni muvofiqlashtirish, shuningdek, aqliy mehnat xodimlarining o‘zaro tarmoq hamkorligi orqali innovatsion faoliyatni amalga oshirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratishdan iborat. Masalan, G.N.Konstantinov yangi menejmentning asosiy vazifasini odamlarni “rivojlantirish uchun makon yaratish va qo‘llab-quvvatlash” deb biladi. Yangi dunyoda bilim oqimini boshqarib, tashkiliy yetuklikni oshirishga intilish kerak. “Bu vazifalarni muvaffaqiyatli hal etish uchun menejment nafaqat professional, savodli, samarali bo‘lishi kerak. Menejment dono bo‘lishi kerak” [8]. Innovatsion ekotizim faoliyati doirasida boshqaruv xizmati intellektual mehnat xodimlari faoliyatini malakali va kasbiy jihatdan muvofiqlashtirish, rejalashtirishning nostandart vazifalarini tahlil qilish, ijodiy faoliyatni, xodimlarning bilimlarini rag‘batlantirishni ta’minlash, ularning intellektual faoliyati samaradorligi va natijadorligi ko‘rsatkichlarini aniqlash kabi vazifalarni hal etishi kerak. Menejmentning servis xususiyati ichki tashkiliy va tashkilotlararo munosabatlarni rivojlantirishga qaratilgan, butunlay tadqiqotchiga, yakuniy natijaga qaratilgan, innovatsion quyi tizim xodimlari tomonidan bajariladigan funksiyalar va bozor tartib-taomillariga e’tibor qaratadi. Shuni ta’kidlash kerakki, “eng muhimi inson ongi bo‘lgan noaniq tizimlarni boshqarish o‘zini o‘zi tashkil etishga tayanmasdan, ya’ni tizim ichida rivojlanish manbaini topmasdan mumkin emas” [13]. Shunday qilib, boshqaruv xizmatining asosiy belgilari orasida quyidagilarni aniqlash mumkin: obyektga bevosita ta’sir ko‘rsatish; vaqtni uzaytirish; xushmuomalalik; obyekt bilan batafsil hamkorlik qilish; vositalarning xilma-xilligi, ommaviy ongga ta’sir ko‘rsatish imkoniyati; xodimlarning alohida fazilatlarini rivojlantirish hamda yashirin qobiliyat va iste’dodlarini aniqlash; aqliy mehnat uchun qulay muhit yaratish.

Shuni ta’kidlamoqchimanki, boshqaruv metodologiyasi qat’iy usullardan o‘tmishga borib taqaladi. Yumshoq boshqaruv usullariga o‘tish ilmiy metodologiyaning o‘zgarishi sharoitida sodir bo‘ladi, bunda sinergetika tobora og‘irlashib bormoqda [13]. Xizmatning barcha belgilariga ega bunday boshqaruv intellektual, raqamli iqtisodiyot sharoitida esa raqamli texnologiyalar bilan to‘ldirilib, pirovardida uning sifatini oshiradi.

Raqamli transformatsiyaning asosiy sababi raqamli insonning o‘z vaqtida, ommaboplik, sifat va shaxsiylashtirishga intilishi bilan belgilanadi, bunda raqamli paradigma uchun “hamma narsa xizmat sifatida, bundan tashqari ma’lumotlarga va axborot resurslaridan birgalikda foydalanishga yo‘naltirilgan xizmat” tamoyili asosiy hisoblanadi [2]. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi ushbu xizmat ishlab chiqarish jarayonining to‘laqonli elementiga aylanishiga xizmat qilmoqda.

Uning asosiy afzalligi iste’molchiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadigan faoliyat uchun shart-sharoitlarni ta’minlashdan iborat. Shu bois raqamli xizmatlar va aqlli makonlarni rivojlantirishga zamonaviy yondashuv inson turmush sharoitini yanada qulaylashtiradi. “Aqlli makon odamlar va texnologik tizimlar bog‘liq va muvofiqlashtirilgan intellektual ekotizimlarda ochiq o‘zaro hamkorlik qiladigan raqamli muhitdir” [14]. Ta’kidlash joizki, innovatsion infratuzilma uchun bu muhim jihatdir, chunki barcha obyektlar o‘rtasida aniq kooperatsiya va tezkor axborot almashinuvisiz innovatsiyalarni yaratish jarayoni tegishli darajada, ma’lumotlarni kechiktirmasdan va buzib ko‘rsatmasdan amalga oshirilishi mumkin emas. Biroq, innovatsion ekotizim faoliyatiga raqamli xizmatning mohiyatini tushunish va joriy etish yetarli emas, chunki barcha biznes-modellarni to‘liq o‘zgartirish, boshqaruv, qadriyatlarni qayta baholash, shuningdek

xodimlarning yangi ko‘nikma va vakolatlarini rivojlantirish, kundalik hayotda yangi raqamli texnologiyalardan foydalanishga tayyorligini tushunish zarur. Chunki yaqin kelajakda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish yuqori texnologiyali mahsulotlar va xizmatlarni yaratishga ko‘maklashadigan raqamlashtirish uchun infratuzilma va huquqiy muhitni shakllantiruvchi barcha faoliyat subyektlarining xalqaro raqobatbardoshligini belgilaydi [14].

Shunday qilib, raqamli texnologiyalar deganda elektron shakldagi ma’lumotlarga ega bo‘lgan texnologiyalar tushuniladi, ular “iqtisodiyotning barcha sektorlarida talab qilinadigan, yangi bozorlarni yaratadigan va biznes jarayonlarini o‘zgartiradigan dasturiy va apparat vositalari va tizimlariga asoslangan” [14]. Ular jamiyatni tubdan o‘zgartirishga xizmat qiladi, innovatsion sohada ilm-fan, texnologiyalar va innovatsiyalar sohasida samarali kommunikatsiya tizimini yaratish, axborotni qayta ishlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonlarini jadallashtirish, ilm-fanni talab qiladigan biznesni rivojlantirish uchun barcha zarur sharoitlarni yaratish orqali iqtisodiyot va fuqarolarning innovatsiyalarga moyilligini oshirishni ta’minlash imkonini beradi. Bugungi kunda to‘qqizta raqamli texnologiya ajratilgan bo‘lsa-da, ularning aksariyati bir nechta subtexnologiyalarga bo‘linadi. Biz o’nta raqamli texnologiya va bitta subtexnologiyani tahlil qildik [12,14] va ularni iqtisodiyot va innovatsion ekotizimga joriy etishning afzalliklarini aniqladik (1-jadval).

Ta’kidlash joizki, raqamli texnologiyalar tufayli muayyan xizmatlar ko‘rsatish ancha soddalashtirilmoqda. Masalan, innovatsion sohada blokcheyn texnologiyasi juda foydali bo‘lib, u axborotni ishonchli qayd etish va uning xavfsizligini ta’minlashga, yagona ma’lumotlar bazasi esa tadqiqotlarni izlash, monitoring qilish va tizimlashtirish, ishlanmalarni taqqoslash tezkorligini ta’minlashga qodir. Simsiz aloqa texnologiyalari vaziyatni uzoq masofadan tahlil qilish, tezkor axborot almashish, onlayn konferensiyalar, innovatsion loyihalar ko‘rgazmalari va shu kabilarni tashkil etish imkonini beradi.

Shunday qilib, raqamli xizmat innovatsion ekotizim uchun muhim sifatlarga ega: foydalanish imkoniyati, mijozga yo‘naltirish, harakatchanlik va tezlik, foydalanish imkoniyati va qulayligi, chunki innovatsion soha o‘z faoliyatini tashkil etishga alohida talabchan va sezgir. Xizmat ko‘rsatish sohasining o‘sishi boshqaruvning an’anaviy g‘oyalarini o‘zgartirmoqda, chunki u ham o‘zgarishga va yangi usullarni jalb qilishga majbur. Innovatsion ekotizim uchun bu ayniqsa muhim, chunki g‘oyalarni ishlab chiquvchilar aniq ko‘rsatmalar, vaqtinchalik cheklovlar, byurokratik sharoitlar yoki qat’iy ketma-ketlikda tadqiqotlar bilan shug‘ullana olmaydi. Ularga infratuzilma tomonidan to‘siqsiz hamkorlik qilish, tajriba almashish, ijodkorlik uchun qulay innovatsion muhit yaratish, har bir ishlab chiquvchining talablarini qondirish, faoliyatni muvofiqlashtirish, resurslar bilan ta’minlash va shu kabilar uchun yaxshi va sifatli xizmat ko‘rsatish zarur. Bu yerda biz boshqaruvning xizmat sifatida faoliyat ko‘rsatishi, buning uchun barcha zarur sharoitlarni yaratib berishi, ob’ektlardan talab qilinadigan xulq-atvorni bajarishni ta’minlamasligi haqida gapiramiz. Biroq, raqamlashtirish va raqamli xizmatlarni rivojlantirish tufayli boshqaruv xizmatlarining funksionalligi va imkoniyatlari sezilarli darajada oshib bormoqda. Masalan, ishlab chiquvchilar jahon bilim ma’lumotlari bazasidan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lib, ilg‘or ilmiy-texnologik jarayonlarga qo‘shiladi, turli mamlakatlardagi hamkasblari, xalqaro sheriklar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi, shuningdek, raqamli texnologiyalarni qo‘llash rivojlanishning istiqbolli yo‘nalishlarini aniqlash, investitsiya loyihalari asoslarini shakllantirish, bozor xatti-harakatlarini prognozlash, ishlanmalarni tizimlashtirish va intellektual mulk obyektlarini ishonchli himoya qilish imkonini beradi.

Xulosa va tavsiyalar

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish biznesga, iqtisodiyotga an'anaviy yondashuvlarni o'zgartiradi, boshqaruv tizimiga, mijozlarga xizmat ko'rsatishga va hokazolarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Innovatsion ekotizimda ham xuddi shunday bo'ladi. Agar innovatsiyalarni yaratish ilg'or texnologiyalar yordamida amalga oshirilayotgan bo'lsa, bu jarayonlarni boshqarish ham zamonaviy va texnologik bo'lishi kerak. Shu asosda quyidagi xulosalarni chiqarish mumkin:

- ta'sir qiluvchi omil sifatida shakllangan an'anaviy menejmentdan farqli o'laroq, boshqaruv xizmat sifatida butunlay boshqacha xususiyatga ega - harakat qilishga undash emas, balki unga faol ko'maklashish;

- raqamli texnologiyalar tufayli o'zaro hamkorlik qilish, ma'lumotlarni ishlab chiqarish, saqlash, qayta ishlash va uzatish, onlayn xizmatlar ko'rsatish va shu kabilar uchun yangi imkoniyatlar paydo bo'lmoqda. Bunda innovatsion ekotizim nafaqat tadqiqotlar o'tkazish, balki ularni qayd etish sohasida ham katta ustunliklarga ega bo'ladi;

- raqamli texnologiyalar asosida boshqaruv xizmati va raqamli servis simbiozi innovatsiyalar yaratish, ularni tijoratlashtirish, patent tadqiqotlarini o'tkazish, hisobot va tahliliy faoliyat jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 05.10.2020 й. ПФ-6079-сон "Рақамли Ўзбекистон - 2030" стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора тадбирлари тўғрисида"ги Фармони

2. Абдувахидов А. А. Ахборотларни ишлаш тизимининг фаолиятини оптималлаштириш(Узбекистон Республикаси ахборотлаштириш индустрияси корхоналарининг маълумотлари асосида). Иктисод фанлари доктори илмий даражасини олиш учун диссертация. – Тошкент.: 1998.

3. Бегалов Б.А. Ахборот-коммуникациялар бозорининг шаклланиш ва ривожланиш тенденцияларини эконометрик моделлаштириш: Иктисод фанлари доктори илмий даражаси даъвогарлигига диссертация иши. Тошкент, 2001- 330 б.

4. Бегалов Б.А. Технология процессов формирования информационно-коммуникационного рынка. Ташкент: Фан, 2000.

5. Бегалов Б.А., Рихсимбоев О.К. Информационно-коммуникационные технологии в процессе принятия решений. «Экономическая наука на рубеже XXI века» // Сборник научных статей молодых аспирантов, ученых Российской Федерации и зарубежья Под.ред. Коровина А.В, Хомидова А.У. М.: МАКС Пресс, 2000 с. 6-13.

6. Ермоленко В.В. Интеллектуальный человеческий капитал в обеспечении принятия уникальных управленческих решений в корпорации: теория, методология и инструменты: монография / В.В. Ермоленко. Краснодар: Кубанский гос. ун-т, 2012. 363 с.

7. Кудайбергенов А. Развитие корпоративных информационных технологий в условиях инновационной экономики//«Yangi O'zbekiston sharoitida iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashning moliyaviy iqtisodiy mexanizmlari» mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari 2023 yil 15 iyun 406-409 стр

8. Кудайбергенов А. Ш Развитие корпоративных информационных технологий в условиях инновационной экономики// Yangi O'zbekiston sharoitida iqtisodiyotni innovatsion

rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlashning moliyaviy iqtisodiy mexanizmlari» mavzusida Respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari 2023 yil 15 iyun Samarqand – 2023 406-409 b

9. Кудайбергенов А.Ш., Роль корпоративных информационных систем в условиях устойчивого экономического роста: проблемы, тенденции и перспективы развития// “Mintaqada barqaror iqtisodiy o‘sish sur’atlarini ta’minlash ustuvor yo‘nalishlari” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari 2024 y. 228 -232 b.

10. Миллий иктисодда ахборот тизимлари ва технологиялари: Олий ўкув юртлари талабалари учун ўкув кўлланма // Муаллифлар: Р. Х. Али мов, Б. Ю. Ходиев, К.А.Алимов ва бошк.; С.С. Гуломовнинг умумий такрири остида. – Тошкент: Шарк, 2004. – 320 бетлар.

11. Мухопад В.И., Устинова Л.Н. О современной роли цифровых технологий в управлении экономикой и промышленностью // Экономика и менеджмент в условиях цифровизации: состояние, проблемы, форсайт: Труды научно-практической конференции с международным участием. под ред. А. В. Бабкина. Санкт-Петербург. 2017. С. 99-119.

12. Панченко А.Н., Яковленко А.Е. Особенности и требования к менеджменту инфраструктуры инновационной экосистемы // Вестник факультета управления СПбГЭУ. 2018. №3(1). С. 312-317.

13. Тенденции развития интернета в условиях формирования цифровой экономики: аналитический доклад / Г. И. Абдрахманова, Н. В. Бондаренко, К. О. Вишневский, Л. М. Гохберг и др.; Координационный центр национального домена сети Интернет, Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: НИУ ВШЭ, 2018. 204 с.

14. Г. И. Абдрахманова, К. О. Вишневский, Л. М. Гохберг и др. ; науч. ред. Л. М. Гохберг ; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 85 с.